

การจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ของ Waseda (Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey)

การจัดอันดับการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ของ Waseda (Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey) จัดทำโดย Institute of e-Government, Waseda University ร่วมกับ องค์การวิชาชีพทางด้านบริหารด้านสารสนเทศระดับนานาชาติ (International Academy of CIO - IAC) เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งมีการประกาศผลเป็นประจำทุกปีจนถึงปีปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) โดยสำรวจความท้าทายด้านการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความหลากหลาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับแนวโน้มใหม่ๆ จากการสำรวจประเทศต่างๆ จำนวน 65 ประเทศ ซึ่งจากผลการสำรวจแนวโน้มของการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ แสดงให้เห็นถึง 7 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์กับสังคมผู้สูงอายุ (Ageing Societies and e-Government)
2. การประเมินคุณภาพในการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐผ่านเครื่องมือทางการตลาด (E-Government service quality to be evaluated by marketing model)
3. ผลกระทบของนโยบายระดับชาติต่อการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในระดับท้องถิ่น (The impact of national policy to the development of e-Government at local level)
4. การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อต่อสู้กับคอร์รัปชันผ่านกลไกรูปแบบใหม่ (E-Government for combating corruption through new mechanism)
5. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ในการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Internet of things และ Big data (The usage of emerging technologies in e-Government such as IoT and Big data)
6. การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา (E-Government development for the issues of less developed countries)
7. การเปลี่ยนผ่านของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ Mobile Government (Mobile Government in transition)

การจัดอันดับของสถาบัน Waseda – IAC ใช้เกณฑ์การวัดการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ โดยสำรวจจากตัวชี้วัดหลัก 10 ด้าน และตัวชี้วัดย่อย 35 ด้าน (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การวัดการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของ Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey

ตัวชี้วัดหลัก	ตัวชี้วัดย่อย
1) ความพร้อมของโครงข่าย (Network Preparedness)	1-1 จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (Internet users) 1-2 จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband subscribers) 1-3 จำนวนผู้ลงทะเบียนใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile cellular subscribers)
2) การบริหารจัดการเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ (Management optimization/Efficiency)	2-1 การเพิ่มประสิทธิภาพการรับรู้ (Optimization awareness) 2-2 สถาปัตยกรรมองค์กรแบบบูรณาการ (Integrated enterprise architecture) 2-3 ระบบการบริหารงบประมาณ (Administrative and budgetary systems)
3) การบริการทางออนไลน์/รูปแบบการใช้งานของระบบ (Online Services / Functioning applications)	3-1 การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) 3-2 ระบบจัดเก็บภาษี (e-Tax systems) 3-3 ระบบที่สามารถปรับแต่งให้ตรงความต้องการ (e-Custom system) 3-4 ระบบให้บริการสุขภาพแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Health system) 3-5 การบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One-stop service)
4) พอร์ทัลของประเทศชาติ / หน้าเว็บไซต์หลัก (National Portal/ Homepage)	4-1 ความสะดวกในการหาข้อมูล (Navigation) 4-2 การสื่อสารระหว่างระบบกับผู้ใช้บริการ (Interactivity) 4-3 การแสดงผล (Interface) 4-4 คุณภาพด้านเทคนิค (Technical aspects)
5) ผู้บริหารด้านสารสนเทศระดับสูงของรัฐ (Government Chief Information Officer (GCIO))	5-1 การมีตำแหน่ง GCIO ในหน่วยงาน (GCIO presence) 5-2 การมอบอำนาจแก่ GCIO (GCIO mandate) 5-3 การจัดตั้งองค์กรสำหรับ CIO (CIO organizations) 5-4 หลักสูตรการพัฒนา CIO (CIO development programs)

ตัวชี้วัดหลัก	ตัวชี้วัดย่อย
6) การส่งเสริมการบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Promotion)	6-1 กลไกทางกฎหมาย (Legal mechanism) 6-2 กลไกที่เอื้อให้เกิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (Enabling mechanism) 6-3 กลไกการสนับสนุน (Support mechanism) 6-4 กลไกการประเมิน (Assessment mechanism)
7) การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์/ หลอมรวมเข้ากับดิจิทัล (E-Participation/ Digital Inclusion)	7-1 กลไกการให้ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์แก่ประชาชน (e-Information mechanisms) 7-2 การเปิดรับฟังความเห็นจากประชาชน (Consultation) 7-3 การรับฟังการตัดสินใจของประชาชน (Decision-making)
8) รัฐบาลเปิด (Open Government)	8-1 กรอบกฎหมายที่เอื้ออำนวย (Legal framework) 8-2 สภาพแวดล้อมทางสังคม (Society) 8-3 องค์กรที่ดูแลรับผิดชอบ (Organization)
9) ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security)	9-1 กรอบกฎหมายที่เอื้ออำนวย (Legal Framework) 9-2 มาตรการรับมือกับภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Crime Countermeasure) 9-3 องค์กรที่ดูแลความมั่นคงปลอดภัยทางอินเทอร์เน็ต (Internet security organization)
10) การใช้เทคโนโลยีใหม่ (The use of Emerging ICT)	10-1 การใช้คลาวด์คอมพิวติ้ง (The use of Cloud Computing) 10-2 การใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะ (The use of Internet of Things) 10-3 การใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (The use of Big Data)

ที่มา: Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey 2016

ผลการจัดอันดับของสถาบัน Waseda – IAC ตามตารางที่ 2 รายงานว่า ในปี 2559 ประเทศไทยมีอันดับความพร้อมการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในอันดับที่ 21 จาก 65 ประเทศ (64.5 คะแนน) โดยประเทศที่ได้อันดับสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 ประเทศ

สิงคโปร์ (91.0 คะแนน) อันดับที่ 2 ประเทศสหรัฐอเมริกา (90.2 คะแนน) และ อันดับที่ 3 ประเทศเดนมาร์ก (88.8 คะแนน)

ตารางที่ 2 ผลการจัดอันดับ Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey ของประเทศที่มีคะแนนสูงสุด 10 อันดับและประเทศไทย ในปี 2559

ประเทศ	อันดับ	คะแนน
สิงคโปร์	1	91.0
สหรัฐอเมริกา	2	90.2
เดนมาร์ก	3	88.8
เกาหลีใต้	4	85.7
ญี่ปุ่น	5	83.7
เอสโตเนีย	6	83.2
แคนาดา	7	79.9
ออสเตรเลีย	8	76.4
นิวซีแลนด์	9	74.1
สหราชอาณาจักร	10	72.7
ไทย	21	64.5

ที่มา: Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey 2016

เมื่อพิจารณาข้อมูลของประเทศในกลุ่มอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 - 2559 จำนวน 7 จาก 10 ประเทศ ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม บรูไน พบว่าประเทศไทยมีการพัฒนาเป็นอันดับที่ 2 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความแปรปรวน ค่าคะแนนของประเทศในกลุ่มอาเซียน พบว่า แต่ละประเทศมีคะแนนค่อนข้างหลากหลายยกเว้นประเทศสิงคโปร์ ซึ่งภาครัฐมีการบริการออนไลน์เกือบทั้งหมด อีกทั้งยังเป็นประเทศผู้นำของภูมิภาค และครองอันดับที่ 1 ของโลก สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น มีการพัฒนาด้านรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายและไม่เท่าเทียม ดังจะเห็นได้จากค่าดัชนีของประเทศที่ได้อันดับที่ 1 ในอาเซียน (ประเทศสิงคโปร์) กับประเทศที่ได้ค่าดัชนีอันดับที่ 2 ของอาเซียน (ประเทศไทย) มีความแตกต่างกันมาก อย่างไรก็ตาม สำหรับปี 2559 พบว่าประเทศในกลุ่มอาเซียนมีค่าดัชนีลดลงเกือบทุกประเทศ ยกเว้นเพียงประเทศเดียวคือ ฟิลิปปินส์ ที่ได้รับค่าดัชนี 58.3 เพิ่มขึ้น 5.23 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการจัดอันดับ Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey ของประเทศในกลุ่มอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 – 2559

ประเทศ	อันดับ	คะแนน
--------	--------	-------

	ปี 2558 (63 ประเทศ)	ปี 2559 (65 ประเทศ)	การ เปลี่ยนแปลง	ปี 2558	ปี 2559	การเปลี่ยนแปลง
สิงคโปร์	1	1	-	93.80	91.0	ลดลง 2.8
ไทย	22	21	เพิ่มขึ้น 1	67.31	64.5	ลดลง 2.81
มาเลเซีย	25	31	ลดลง 6	64.87	58.4	ลดลง 6.47
อินโดนีเซีย	29	32	ลดลง 3	60.11	58.3	ลดลง 1.81
ฟิลิปปินส์	41	38	เพิ่มขึ้น 3	51.47	56.7	เพิ่มขึ้น 5.23
เวียดนาม	33	45	ลดลง 12	57.03	51.2	ลดลง 5.83
บรูไน	43	46	ลดลง 3	51.06	50.9	ลดลง 0.16
กัมพูชา	N/A	N/A	-	N/A	N/A	-
ลาว	N/A	N/A	-	N/A	N/A	-
พม่า	N/A	N/A	-	N/A	N/A	-

ที่มา: Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey 2015 – 2016

สำหรับประเทศไทย ตลอดช่วงเวลา 11 ปีที่ผ่านมา พบว่า พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2559 (ดังตารางที่ 4) การพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากค่าดัชนีที่เพิ่มจาก 49.96 ในปี พ.ศ. 2550 เป็น 67.31 ในปี พ.ศ. 2558 อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวถือว่ายังไม่เท่าทันกับนานาประเทศในโลก ซึ่งสะท้อนผ่านอันดับที่ถดถอยลงจากอันดับของโลกที่ 17 ในปี 2549 ลงไปเป็นอันดับที่ 22 ในปี 2558

ตารางที่ 4 ผลการจัดอันดับ Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey ของประเทศไทยย้อนหลัง 11 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 – 2559

ปี	อันดับ			คะแนน	
	ประเทศไทย	จำนวนประเทศ ทั้งหมด	การเปลี่ยนแปลง	ประเทศไทย	การเปลี่ยนแปลง
2549	17	32	-	N/A	-
2550	17	32	คงที่	49.96	-
2551	20	34	ลดลง 3	44.90	ลดลง 5.06
2552	21	34	ลดลง 1	64.51	เพิ่มขึ้น 19.61
2553	25	40	ลดลง 4	63.20	ลดลง 1.31
2554	23	50	เพิ่มขึ้น 2	67.67	เพิ่มขึ้น 4.47
2555	23	55	-	67.10	ลดลง 0.57
2556	20	55	เพิ่มขึ้น 3	69.49	เพิ่มขึ้น 2.39
2557	23	61	ลดลง 3	68.60	ลดลง 0.89
2558	22	63	เพิ่มขึ้น 1	67.31	ลดลง 1.29
2559	21	65	เพิ่มขึ้น 1	64.50	ลดลง 2.81

ที่มา: Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey 2006 – 2016

ในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยได้อันดับที่ 21 จาก 65 ประเทศ เพิ่มขึ้น 1 อันดับ แต่เมื่อพิจารณาในค่าดัชนีกลับมีค่าที่ลดลง โดยการจัดอันดับในปี พ.ศ.2559 ได้มีการจัดทำผลรายประเทศซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ (ดังตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 สรุปประเด็นจากผลรายประเทศการจัดอันดับ Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey ของประเทศไทยปี พ.ศ. 2559

ตัวชี้วัดหลัก	การพัฒนาของประเทศไทย และข้อเสนอแนะ
1) ความพร้อมของโครงข่าย (Network Preparedness)	- การเพิ่มอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ทั้งแบบสายและแบบไร้สายเพิ่มขึ้น
2) การบริหารจัดการเหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพ (Management optimization/Efficiency)	- ควรผลักดันการพัฒนาด้านสถาปัตยกรรมองค์กรภาครัฐ (Enterprise Architecture) - ผลักดันแผนงานของประเทศในการจัดการประสิทธิภาพที่ชัดเจน เช่น ICT2020, ICT Policy Framework (2011-2020) เป็นต้น
3) การบริการทางออนไลน์/รูปแบบการใช้งานของระบบ (Online Services / Functioning applications)	- Level of Complexity : ให้ประชาชนสามารถรับบริการได้โดยไม่ต้องไปเดินทางไปยังหน่วยงาน หรือให้บริการในรูปแบบเว็บ portal - Level of Security : ควรจะมีการ Login เข้าระบบทุกครั้ง และมีระบบรักษาความปลอดภัย SSL - Level of Convenience : เพิ่มคุณภาพในการให้บริการอย่างสะดวกสบายแก่ประชาชน เช่น ความเร็วในการเข้าถึงระบบบริการ
4) พอร์ทัลของประเทศชาติ / หน้าเว็บไซต์หลัก (National Portal/ Homepage)	- พัฒนาเว็บ portal ให้สามารถเข้าถึงได้หลายช่องทาง เช่น ผ่าน PC และอุปกรณ์ Smart Device และต้องใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5) ผู้บริหารด้านสารสนเทศระดับสูงของรัฐ (Government Chief Information Officer (GCIO))	- จัดตั้งสถาบันผู้บริหารระดับสูงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของประเทศที่ชัดเจน และเพิ่มทักษะความสามารถทางดิจิทัล
6) การส่งเสริมการบริการรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Promotion)	- แบ่งหน้าที่หน่วยงานที่ดูแลด้านการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ และโครงสร้างในการบริหารที่ชัดเจน จึงกระทั้งติดตามการพัฒนาอย่างใกล้ชิด
7) การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์/ หลอมรวมเข้ากับดิจิทัล (E-Participation/ Digital Inclusion)	- ควรพัฒนา Application ที่ประชาชนสามารถสื่อสารถึงรัฐบาลได้โดยตรง

ตัวชี้วัดหลัก	การพัฒนาของประเทศไทย และข้อเสนอแนะ
	- เว็บไซต์ Portal ควรที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถออกความคิดเห็นได้ผ่านช่องทางนี้
8) รัฐบาลเปิด (Open Government)	<ul style="list-style-type: none"> - เผยแพร่ชุดข้อมูลที่เปิดเผยเพื่อให้ทุกคนสามารถนำไปใช้งานได้ - ควรเปิดเผยข้อมูลผ่านช่องทางเดียว เช่น Open data portal - สามารถนำข้อมูลที่เปิดเผยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบอย่างโปร่งใส - สามารถนำข้อมูลไปสร้างโอกาสทางธุรกิจส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ๆ
9) ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (Cyber Security)	<ul style="list-style-type: none"> - มีกฎหมายด้านความมั่นคงปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย - มีผู้กำกับดูแลกฎหมายและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
10) การใช้เทคโนโลยีใหม่ (The use of Emerging ICT)	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนา Cloud Computing, Big Data และ Internet of Things (IoT) อย่างเป็นทางการ - ส่งเสริมด้านการรองรับมาตรฐานสากล เช่น ISO/IEC 27001 เพื่อให้มั่นใจในระบบรักษาความปลอดภัย - มีคณะกรรมการดูแลผลักดันเทคโนโลยีใหม่อย่างชัดเจน - มีผลงานการวิจัยและเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่เหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง - สร้างการมีส่วนร่วม หรือกิจกรรมในการผลักดันการริเริ่มใช้เทคโนโลยีใหม่

ที่มา: Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey 2016

จากผลรายประเทศของ Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey 2016 แสดงให้เห็นถึงประเด็นที่ประเทศไทยควรนำไปเร่งพัฒนา โดยเฉพาะประเด็นการให้บริการในรูปแบบออนไลน์ และการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นประเด็นในการพัฒนาหลักที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงการใช้งานที่สะดวก รวดเร็ว มากยิ่งขึ้น เพื่อผลักดันการพัฒนารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศต่อไป

- เอกสารอ้างอิง -

2015 Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey. (2015).
Institute of e-Government, Waseda University. สืบค้นจาก
http://e-gov.waseda.ac.jp/pdf/2015_Waseda_IAC_E-Government_Press_Release.pdf

The 12th Waseda – IAC International e-Government Ranking Survey 2016
Report. (2016). Institute of e-Government, Waseda University. สืบค้นจาก
http://e-gov.waseda.ac.jp/pdf/2016_e-Government_Ranking_Press_Release.pdf

คณะผู้จัดทำ

อรฉัตร เลียงพิบูลย์

ผู้จัดการส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

ทิพสุดา โชติชื่น

นักวิเคราะห์นโยบายอาวุโส

วรสิทธิ์ อยู่สบาย

นักวิเคราะห์นโยบาย

ส่วนนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)(สรอ.)

PSP_DIVISION@EGA.OR.TH